

Список використаних джерел:

1. Повідомлення НБУ від 26.02.2022 про екстрене рефінансування банків. URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/natsionalniy-bank-25-lyutogo-2022-roku-nadav-refinansuvannya-v-obsyazi-515-mlrd-grn-dlya-pidtrimki-likvidnosti-bankivskoyi-sistemi>.
2. Національний банк України – Звіт про фінансову стабільність (грудень 2023). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-gruden-2023-roku>.
3. Національний банк України – Річний звіт 2022 (аналіз структури активів банків). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/richniy-zvit-natsionalnogo-banku-ukrayini-za-2022-rik>.
4. Стаття Борисової Л.Є., Волкової М.С. “Управління банківськими ризиками в умовах воєнного стану” (2024). URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/4795>.
5. Національний банк України – Звіт про фінансову стабільність (червень 2023). URL: <https://bank.gov.ua/ua/news/all/zvit-pro-finansovu-stabilnist-cherven-2023-roku>.

Щеглюк М.С.

*к.е.н., доцент кафедри бізнесу, адміністрування та права
Заклад вищої освіти "Університет трансформації майбутнього"*

БАНКІВСЬКЕ ESG-КРЕДИТУВАННЯ ЯК ФІНАНСОВА ІННОВАЦІЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

Банківське ESG-кредитування поступово еволюціонує з нішевого продукту у один із ключових інструментів впливу банків на трансформацію бізнес-моделей корпоративних клієнтів. У країнах ЄС, де діє пакет регулювання Sustainable Finance (EU Taxonomy, SFDR, CSRD), банки змушені інтегрувати кліматичні та інші ESG-ризики в стратегію, ризик-менеджмент і кредитні процеси, що безпосередньо змінює вимоги до позичальників. Для України, яка рухається у напрямі євроінтеграції та відбудови економіки на засадах сталого розвитку, питання синхронізації ESG-підходів банків і реального сектору набуває стратегічного значення [1].

З позиції банків ESG-кредитування виконує щонайменше три функції. По-перше, це інструмент управління ризиками: кліматичні, екологічні, соціальні та репутаційні ризики визнаються джерелом потенційних фінансових втрат і мають бути інтегровані в моделі PD/LGD, оцінку забезпечення, RWA та ICAAP. По-друге, це спосіб реалізації нових бізнес-можливостей: попит на «зелені» інвестиції, енергоефективність, циркулярні моделі створює нішу для спеціалізованих кредитних продуктів і структурованих угод [2]. По-третє,

ESG-кредитування виступає каналом реалізації міжнародних зобов'язань держави й банківських груп щодо декарбонізації, адаптації до зміни клімату та посилення соціальної відповідальності.

ESG-вимоги банків стають для корпоративних клієнтів каталізатором перегляду бізнес-моделей. Дослідження ЄБРР та IFC свідчать, що доступ до середньо- та довгострокового фінансування для капіталомістких проєктів дедалі більше залежить від наявності кліматичних стратегій, нефінансової звітності, систем екологічного та соціального менеджменту. У розвинених країнах практика кредитів, прив'язаних до показників сталого розвитку (*sustainability-linked loans*), передбачає прив'язку маржі за кредитом до досягнення вимірюваних ESG-показників (скорочення викидів, частка «зеленої» виручки, гендерний баланс тощо), що безпосередньо вмонтовує стійкість у структуру фінансових стимулів. Для українських позичальників, які планують вихід на ринки капіталу ЄС, інтеграцію у ланцюги постачання транснаціональних корпорацій або залучення ресурсів міжнародних фінансових організацій, відповідність ESG-критеріям перетворюється на передумову доступу до фінансування, а не на «добровільну опцію».

У науковій літературі окреслено кілька підходів до аналізу взаємодії банків і клієнтів у контексті сталого розвитку. Частина досліджень зосереджується на стратегічному рівні, розглядаючи інтеграцію принципів сталого розвитку в корпоративний банкінг (*sustainability in corporate banking*) – уключаючи врахування ESG-факторів у корпоративних банківських стратегіях, розробку продуктових ліній для фінансування сталих інвестицій та роль банків як «каталізаторів» переходу на низьковуглецеві моделі. Інший блок робіт аналізує регуляторну рамку й вплив принципів відповідального банкінгу ООН (UN PRB) та податковономії ЄС на бізнес-моделі банків і кредитну політику щодо корпоративного сегменту. Третій напрям – емпіричні дослідження, які показують, що вищий рівень ESG-практик позичальників корелює зі зниженням вартості боргу, кращим доступом до банківського фінансування та вищою фінансовою стійкістю у кризові періоди [3].

Разом з тим, для постсоціалістичних економік, зокрема України, залишаються недостатньо опрацьованими питання інституційної взаємодії банків і корпоративного сектору у процесі впровадження ESG-підходів [5]. По-перше, більшість моделей ESG-скорингу, що їх використовують міжнародні банки та рейтингові агентства, базуються на стандартах розвинених ринків і не враховують структурні особливості економіки, енергетичну та галузеву специфіку країн, які відновлюються після війни. По-друге, існує суттєвий розрив між вимогами до нефінансової звітності, сформованими під впливом CSRD/ESRS у ЄС, та реальними можливостями українських компаній збирати й розкривати релевантні ESG-дані. По-третє, регуляторні підходи центральних банків до інтеграції ESG-ризиків у нагляд і пруденційні вимоги перебувають у стадії становлення, що створює додаткову невизначеність для стратегій банків у корпоративному сегменті.

У цьому контексті показовим є досвід українських банків, які вже апробують ESG-підходи в роботі з корпоративними клієнтами. Зокрема,

Укресімбанк впровадив систему екологічного й соціального ризик-менеджменту (ESRM) у кредитний процес відповідно до вимог міжнародних фінансових організацій і був визнаний Euromoney найкращим банком України з ESG [4]. Державні банки, насамперед Укргазбанк та Ощадбанк, реалізують програми «зеленого» кредитування енергоефективних проєктів, відновлюваної енергетики та малих «зелених» ініціатив для МСП за підтримки ЄБРР та IFC. Такі приклади свідчать про поступове формування практик, коли банк оцінює не лише фінансові показники позичальника, а й його вплив на довкілля, соціальну сферу та систему корпоративного управління.

Формалізація ESG-кредитування як інструменту сучасних банківських послуг передбачає низку аналітичних кроків. На стадії попереднього аналізу банк класифікує позичальника за галузевими й кліматичними ризиками, зіставляючи вид діяльності з таксономією «зелених» і перехідних активів (у разі гармонізації з ЄС). Далі формується ESG-профіль на основі нефінансової звітності, галузевих даних та інформації з відкритих джерел, що дозволяє оцінити як поточні ризики (викиди, ресурсоемність, трудові практики, якість управління), так і готовність до переходу (наявність кліматичної стратегії, інвестиційні плани, система KPI). На цій основі банк може адаптувати умови кредитування, запроваджуючи надбавки або знижки до маржі залежно від ESG-профілю, встановлюючи ковенанти, пов'язані з досягненням конкретних ESG-цілей, або обмежуючи фінансування діяльності, що суперечить цілям сталого розвитку.

Для корпоративних клієнтів адаптація до таких підходів означає необхідність вбудовувати ESG-логіку у власні бізнес-моделі [6]. Це проявляється в перегляді портфеля проєктів з урахуванням «зелених» і «перехідних» можливостей, диверсифікації джерел енергії, оптимізації ланцюгів постачання, впровадженні систем екологічного менеджменту (ISO 14001), стандартів охорони праці та соціальної відповідальності, посиленні ролі наглядових органів у контролі за ризиками сталого розвитку. У підсумку банки та їхні клієнти формують своєрідну «ESG-угоду», в якій фінансові умови кредиту відображають ступінь наближення бізнес-моделі до принципів стійкості.

Отже, банківське ESG-кредитування можна розглядати як інституційний механізм трансформації бізнес-моделей, що поєднує ринкові стимули, регуляторні вимоги та очікування інвесторів і суспільства. Воно перетворює ESG-критерії з репутаційного атрибуту на параметр оцінки ризику й вартості капіталу, формуючи прямий зв'язок між якістю управління екологічними та соціальними аспектами і доступом до фінансування. Для України, яка одночасно проходить етап післявоєнної відбудови, структурної модернізації економіки та євроінтеграції, розвиток таких механізмів може відіграти ключову роль у спрямуванні інвестиційних потоків у бік стійких і технологічно модернізованих бізнес-моделей. Це, своєю чергою, вимагає подальшої гармонізації регуляторної бази, розвитку методологій ESG-оцінювання, підтримки нефінансової звітності та нарощування інституційної спроможності банків до інтеграції ESG-факторів у кредитну політику і системи ризик-менеджменту.

Список використаних джерел:

1. National Bank of Ukraine. (2024). Sustainable Finance Development Policy. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/ESG_strategy_2024_public_eng.pdf?v=9
2. Kaizen Institute. (2024). Sustainability in the banking sector: A strategic pillar. <https://kaizen.com/insights/sustainability-banking-sector/>
3. Corporate governance and bank financial sustainability: Empirical evidence from the G7 countries. (2023). May 2023 *Corporate Ownership and Control* 20(3):180-204 . DOI: [10.22495/cocv20i3art12](https://doi.org/10.22495/cocv20i3art12)
4. Ukreximbank. (2024). Ukreximbank named Ukraine's best bank for ESG by Euromoney. <https://www.eximb.com>
5. Бондаренко, Л. (2025). ESG-БАНКІВНИЦТВО В УКРАЇНІ ТА СВІТІ: ВИКЛИКИ ТА НОВІТНІ ТРЕНДИ . *Економіка та суспільство*, (72). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-72-15>
6. Краснова, І., Дворник, І., & Лавренюк, В. (2025). Імплементція основних засад зеленого банкінгу в корпоративне управління. *Herald of Khmelnytskyi National University. Economic Sciences*, 342(3(1), 267-278. [https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3\(1\)-38](https://doi.org/10.31891/2307-5740-2025-342-3(1)-38)